

A Magyar Nemzet hét parancsolata

Wass Albert

(1993. május)

Az Úristen kegyelméből azonban nincsen veszedelem a megmaradás lehetősége nélkül. Ha

fölismerjük a veszedelmet, és él bennünk az akarat, hogy segítsünk magunkon, az Úr is velünk lesz! S ha már egyebet vénségemnél fogva nem is tehetek: szavakba foglalhatom a törvényt, mely részben minden nemzetre egyformán vonatkozik, de különösképpen a magyarra. És elnevezhetem ezt a törvényt a **MAGYAR NEMZET HÉT PARANC SOLATÁNAK**:

1. Tiszteld és szeresd a te Uradat, Istenedet, teljes szívedből, minden erődből, és rajta kívül más istened ne legyen. Bálványt ne imádj! A pénz mindössze eszköz, nem istenség. Érdek-imádat, ön-imádat hamis utakra vezet embert és nemzetet egyaránt.

2. Magyar mivoltodat, az Úr legszebb ajándékát, meg ne tagadd soha! Őrizd, ápolod, add át fiaidnak, mert csak addig marad rajtatok az Úr szeme, míg e nemzethez hívek maradtok. Ki nemzetét elhagyja: az Urat tagadja meg, s elvesz nyom nélkül a népek tengerében.

3. De ne gyűlöld azt, aki más nemzethez tartozik. A gyűlölet méreg, mely megmérgezi az elmét, és gyűlöletet terem. Rokonod minden isten-fia ember, bármely nyelvet beszéljen is.

4. Szeress minden magyart, mert testvéred Ő: nemzeted fia. Segítsd és támogasd, mert közös hazát adott nektek az Úr. Ki testvére ellen fordul, vagy megcsalja azt: önmagát rövidíti meg ezzel, saját nemzetét gyöngíti, s az Úr parancsa ellen vétkezik. Ki széthúzás magját veti el: romlást arat.

5. Ki bántja a magyart: téged is üt. Nemzeted jussát, igazát védeni kötelességed. Csak úgy lesztek erősek, ha megvédtetek egymást. Bárki magyar vesztesége a te veszteséged is.

6. Légy becsületes, tisztességes és igaz! Ezek azok az emberi értékek, melyeken nemzeteknek, országoknak épülniök kell. Hamis szó, hamis cselekedet ingoványba vezet. Aki csalásra épít: nyakát töri. A felelőtlen ember homokra épít, amit elfúj a szél, és elmos az eső. A becsületesség olyan, mint a sziklakő: kemény és maradandó. Bár úgy tűnik ma, mintha csak a hamisak, gazok és gonoszok számára gyümölcsözne az élet; ne irigyeld őket! Összeomlik alattuk a csalásra épült világ. A jövőndő az igazaké. Haladj csak bátran a becsület és tisztesség útján, a jövőndő az igazakkal van.

7. Legyetek bátrak és hűségesek egymáshoz és a magyar nemzethez, mert az Úr szereti a bátrakat és a hűségeseket, s megsegíti azokat, akik az igazság útjain járnak.

Őrizzétek szívetekben ezeket a parancsolatokat, s meglássátok: az Úr veletek lesz!

(1993. május)

*

Wass Albert**Ember az országút szélén**

Emigrációjának kezdetén, még németországi tartózkodása alatt írta és jelentette meg Wass Albert ezt a regényét, amely nemcsak összefoglalja az elvesztett szülőföld, Erdély iránti fájó nosztalgiáját, de egyben a történelmi Magyarország széthullásának - a második világháború után "szentesített" - okait is megfogalmazza: úgy, ahogy közvetlenül a háború befejeződése után az író látta.

A regény főszereplője egy - az ún. úri középosztályhoz tartozó - magyar erdőmérnök, akivel az Erdélyből menekülők szekértáborában találkozott az író (akkor tartalékos katonatiszt) az 1940-es évek végén. A kijelölt határszállón, a száműzetésbe vezető út mellett üldögélve búcsúztak el a "Tündérországtól", miközben a mérnök családja tragikus, ám sok erdélyi magyaréhoz hasonló történetét mesélte el az írónak. A történet az első világháborútól követi az erdőmérnök életét: beszámol iskoláiról és a városban töltött éveiről, a vesztes háborúban való részvételéről, majd az azt követő "határrendezésről", a román hatalom erdélyi berendezkedéséről. A mérnök társadalmilag és emberileg is lecsúszik az évek során, hiszen parasztlányt vesz feleségül, akit a családja nem fogad be; ugyanakkor vagyonát is elveszti, a román hatóságok csak fakidöntőként foglalkoztatják. A kisebbségi lét gyötrelmei közepette családjának tagjai sorra elpusztulnak, míg ő maga kezdi megérteni sorsában a törvényszerűséget. Azt, ami az ország romlásához is vezetett. Számot vetve a történelmi eseményekkel és az úri középosztály bűnné szélesedő hibáival (saját kasztjának rabjaiként kisajátították a magyarság érzését, a népet jogrenden kívülnek nézték, ezzel megosztották a nemzetet), bírálóként és vádolóként fogalmazza meg a háború célját: rámutatni ezekre a hibákra és érvényt szerezni a büntetésnek. A mesélő belülről idézi fel a felelősség súlyát viselő osztály hibáit, amelyek először az első háborúban vezettek az ország és az úri kaszt csődjéhez, amiből "még valahogy kilábalnak". A másodikból azonban nem, mert nem tanultak saját tévedéseikből. Törvényszerű tehát világuk pusztulása, amelyből csupán a nemzet kapaszkodhat ki, a nemzet, amelyet a szekérben alvó unokája testesít meg, az újjáéledés zálogaként. Mert "a jelen egyedül a szekér. És az országút a szekér alatt, amelyről nem tudjuk, hogy hová vezet - de ott van rajta az unoka, a jövőendő".

A fél évszázadot felölelő történet korábrázoló regénynek készült: arra példázat, hogy az embert függetlenül a politika által rákényszerített körülményektől - elsősorban belül hordott "szellemi bőre" határozza meg. Amit részben örököl, részben belénevelődik. Az ember egyetlen jussa tehát ennek az örökségnek az életben tartása az utódok, a túlélők felnevelésével.

http://ddl4.data.hu/get/0/1669863/Ember_az_orzagut_szelen.pdf

http://web.t-online.hu/mezossy777/irasok/Wass_Albert_Ember_az_orzagut_szelen.pdf

http://wassakarat.multiply.com/journal/item/32/32?&show_interstitial=1&u=%2Fjournal%2Fitem

*

HANGOSKÖNYV

Wass Albert Ember az országút szélén

Felolvassa Lukácsi Katalin

<http://vitaminjaim.gportal.hu/gindex.php?pg=29215257>

VAGY

<http://radiojatekok.co.cc/forum/viewtopic.php?f=5&t=6&start=1420>

ÍRÁSOK WASS ALBERT IDEVÁGÓ MŰVEIRŐL

Bertha Zoltán

Az együttélés emberiessége Wass Albert és a háborús fordulatok

http://franka-egom.ofm.hu/irattar/irasok_gondolatok/konyvismertetesek/wass_albert/wass_albert/irasok/bertha_zoltan.htm

*

Balázs Ildikó: Jönnék! (irodalmi tanulmány, PoLíSz 96. sz.

– Wass Albert Emlékezete XXXIII. rész)

<http://www.krater.hu/krater.php?do=aloldal&action%5B1%5D=19006>

*

A. Jászó Anna

Wass Albert prózai műveinek stílusa

http://franka-egom.ofm.hu/wass_albert_evfordulo/tanulmanyok/jaszo_anna.htm

*

A magyarság sorsproblémái Wass Albert regényeiben

A Jobbik Magyarországért Mozgalom 2004-ben „A magyarság sorsproblémái Wass Albert regényeiben” címmel egy pályázatot írt ki. Az alábbiakban egy erre a pályázatra íródó írást olvashatnak.

Wass Albert a 20. század egyik legkiválóbb magyar írója. 1908-ban született Erdélyben, mely a későbbiekben regényei többségének színhelyéül szolgált. Itt élte életének első felét, s bár 1945 után emigrációba kényszerült, lélekben továbbra is Erdélyben élte mindennapjait. Arisztokrata család sarjaként látta meg a napvilágot. Gondtalan gyermekkorát, Erdély Romániához csatolása után jóval gondterheltebb ifjú-, majd felnőttkor követte. Tanulmányainak elvégzése után visszatért a családi birtokra, és gazdálkodni kezdett, írói tehetsége ekkor bontakozott ki. Az 1940-es második bécsi döntés után, Észak-Erdély visszacsatolása miatt érzett boldogságot a háború tudata árnyékolta be. 1943-tól maga is rész vett a harcokban. Először a keleti frontra került ki, ahonnan 1944-ben kitüntetéssel érkezett haza. Hazakerülése után szülőföldjén vette fel a harcot a román és a megszálló orosz katonák ellen. A háború végeztével nem maradhatott szülőföldjén, a Mezőségen, emigrálnia kellett. Először Bajorországban próbált szerencsét.

A szörnyű trauma ellenére - melyet a háború jelentett számára, és az a tudat, hogy valószínűleg sosem térhet vissza a neki oly sokat jelentő szülőföldjére-, ebben az időben születtek legkiválóbb művei, mint például *A Funtinelli boszorkány* és az *Adjátok vissza a hegyeimet!*. 1951-ben az Egyesült Államokba költözött és véglegesen itt telepedett le. Itt is következetesen kiállt magyarsága mellett, próbálta felhívni a közvélemény figyelmét Erdély problémájára. Emellett több próbálkozása is volt az emigrációban élő magyar írok összefogására. Ilyen volt két folyóirat, de a leglényegesebb mégis az

Amerikai Magyar Szépmíves Céh

megalapítása, melynek köszönhetően az USA-ban is kiadásra kerülhettek magyar szerzők művei. Itt élt, alkotott és tevékenykedett a magyarság sanyarú sorsának megismertetése végett egészen haláláig, 1998-ig. Ekkor tisztázatlan körülmények között és okok miatt öngyilkos lett.

Wass Albert regényei többségének cselekménye az 1850-es évektől- tehát az 1848-49-es forradalom és szabadságharc bukását követő évektől-, az 1950-es évekig tartó évszázadban játszódik le. Ez, a magyarság számára nagyon eseménydús időszak egyaránt tartalmazott pozitívumot: fejlődést mind gazdasági, mind társadalmi szinten, és negatívumokat is: a Bach-rendszert, a két világháborút és a trianoni békediktátumot. Az azonban sajnos kétségtelen, hogy utóbbiból több kijutott hazánkunk. A különböző regényeiben rendre végigkövethetjük a történelmi események láncolatát: a szabadságharc leverését követő magyar gyűlölő rendszert, a kiegyezést és az ezt követő fellendülést az Osztrák- Magyar Monarchia

keretein belül, a ránk erőltetett I. világháborút, és az ezt lezáró igazságtalan békét, kiemelten a két világháború közötti csonka-országon kívül rekedt honfitársaink kiszolgáltatottságát, megalázását; a II. világháborút, végül pedig az emigrációba kényszerültek, a hazájuktól elszakadt magyarok sanyarú sorsát. Ezeken az eseményeken végighaladva szembesülhetünk a magyarság sorsproblémáival, a regények segítségével jobban megérthetjük, átérezhetjük azokat. Ami ezt még inkább elősegíti az Wass Albert kiváló írói módszere, melynek segítségével nem csupán a száraz történelmi tényeket tárja elénk, hanem a művei szereplőinek életén keresztül ismerteti meg velünk a történelmi eseményeket. Ezáltal mindezek az események sokkal kézzelfoghatóbb közelségbe kerülnek, könnyebbé válik megértésük. Nem beszélve arról a tényről, hogy elősegíti az empátia érzésének kialakulását.

Regényeinek szereplői nagyon változatosak. A könyvekben találkozhatunk a társadalom szinte minden rétegének képviselőjével: a paraszti származású földművesektől kezdve, a kereskedőkön keresztül a nemesi származásúakig. Nemzetiségi téren is hasonlóan széles a paletta, hiszen történeteiben egyaránt szerepel magyar, román, zsidó, osztrák, cseh, szlovák, tehát a Monarchia szinte összes nemzetisége jelen van. Ami könyveit olvasva megjegyzendő, hogy szereplői nincsenek származás szerint kategorizálva, nem lelhető fel előítélet az íróban: ugyanúgy megtalálható regényeiben az elvakultan gonosz és a jószívű, segítőkész, bármelyik nemzetiséget vesszük is figyelembe. Ezért is nyilvánvaló azok számára, akik olvasták az író valamelyik könyvét, hogy a napjainkban elég sokat hangoztatott háborús bűnösségének okai nem alapulhatnak valós tényeken. Vagy ha mégis elfogadnánk igaznak ezeket a bizonyítatlan állításokat, úgy azt kell feltételeznünk, hogy Wass Albertnek két énje volt. Hisz regényeiben az írmagját sem figyelhetjük meg a nacionalizmusnak, sovinizmusnak, más népek elleni gyűlöletnek, sőt a népek közötti békéért emeli fel szavát. Az *Adjátok vissza a hegyeimet!* című regényében például így ír erről:

„mert, ha már az Úristen úgy rendelte el Erdély sorsát, hogy ott magyarok és románok együtt éljenek, akkor ezen nem lehet segíteni, s bele kell nyugodni mind a kettőnek abba, hogy a másik ott van.”

Véleményem szerint ez és a számos ehhez hasonló gondolat miatt nem tartható reálisnak az a feltételezés, miszerint a II. világháborúban Wass Albert embereket gyilkoltatott volna meg.

A fent említett egy évszázad - de főleg annak második fele- bővelkedett a magyarságra nagy hatást gyakoroló történelmi eseményekben. Kronológiai sorrendben haladva mindenneelőtt a 19. század közepén Európában kialakuló „népek tavaszának” magyarországi

következményeivel érdemes foglalkoznunk. Ezt leginkább a *Mire a fák megnőnek* című regény segítségével tehetjük meg. A szabadságharc leverésének egyik okaként a nemzetiségek ellenünk fordulását, fordítását említi az író, ill. ezt figyelhetjük meg regényében. A nemzetiségek magyarság elleni harcáról a történelemkönyvekben kevés szó esik. Wass Albert eme könyvében azonban kicsiben lehetünk tanúi mindannak, ami az országban lejátszódott: Varjassy István erdélyi báró és az ellene fellázadt román parasztság szembefordulásának. Ennek a szembeszegülésnek az oka alapvetően nem az emberi gonoszság,font-size: 12pt; ahogy azt a szerző ebben a regényében le is írja, hisz:

„Az emberben éppen annyi rossz van, mint amennyi jó, s hol az egyik, hol a másik kerül elő, aszerint, hogy a körülmények melyiknek kedveznek”.

Sajnos minden időben, mindenhol fellelhetünk olyannyira aljas, sokszor az igazságot kevésbé ismerő, esetleg azt figyelembe nem vevő, gyűlölettel teli, embereknek csak nehéz megszorítással nevezhető egyéneket, akik hatására az emberi lélek sötétebbik fele kerül előtérbe. Ők nemzetiségtől függetlenül fellelhetők mindenhol. A elégedetlenséget szította az a tévhit miszerint Erdély eredetileg román föld volt. Ez is közrejátszott abban, hogy a könnyen megtéveszthető román földművesek szembeszegültek a báróval. Megemlítendő, hogy e tudatos történelemhamisításra napjainkban is számos példa található.

Ebben a regényben is fellelhetjük a rosszindulatú, aljas szereplőket, a pópá és Mitru személyében. Ők hatalmukkal, tekintélyükkel visszaélve nagy befolyással rendelkeztek a bárónak hálás, ámde hiszékeny parasztok felett. Ezt kihasználva aztán az önös érdekeiknek megfelelően, a távol lévő, hazája szabadságáért harcoló báró kastélyát kirabolják, felgyújtják. A világosi fegyverletétel után hazatérő báró mindezek ellenére is a kibékülés és a megbocsátás szándékával közeledik a megtévesztett földművesek és a két vezetőjük felé. Ezt látva a parasztok önként szolgáltatják vissza az elrabolt értékeket és a továbbiakban a békés együttélés jellemzi gazdájukkal való kapcsolatukat.

A regény az 1850-es, 60-as években játszódik, így aztán Varjassy - a szabadságharcban részt vett huszárkapitány- életén keresztül tanúi lehetünk az egykori katonák megpróbáltatásainak is. Ő és bajtársai is megszenvedték a bennük rejlő mély patriotizmust. Ennek egyik következménye az, hogy kevésbé megfontoltak a szabadságharc után is szervezkedtek. Ennek gyakran lebukás, kivégzés lett a következménye. Varjassy még a szerencsésebbek közé tartozik, ugyanis neki „mindösszesen” 4 évet kellett az ekkoriban szinte színmagyar Kufstein várában töltenie. Innen testileg igen, lélekben azonban egyáltalán nem megtörtén tér haza. A

későbbiekben a higgadtabbak - mint Varjassy gróf is - a visszahúzódást választották. Ő is alkalmazta a passzív ellenállás módszerét, mellyel tiltakozott a fennálló rendszer ellen. Nekik az 1867-es kiegyezés jelentett gyógyírt.

A kiegyezést követő általános, szinte minden területre kiterjedő fejlődést szintén a Varjassy család példáján keresztül kísérhetjük figyelemmel. Ehhez a fellendüléshez azonban nem volt elégséges a kedvező gazdasági helyzet, szükség volt ahhoz a rendkívüli jellemre is, mely a házaspár mindkét tagjában élt. Ez a jellemtípus Wass Albert több regényében is megfigyelhető, ezért nyugodtan nevezhetjük típusszereplőknek az ilyen jelleműeket. Ezeknek az embereknek egyik legfontosabb közös tulajdonságuk az újrakezdés felvállalása volt, melyet így fogalmaz meg az író a *Mire a fák megnőnek* című regényében: „*igaz keresztyén módon beletörődöm az Úr akaratjába, ellene nem lázadom, hanem töretlen magyar hűséggel neki kezdek otthonunk s vagyoni állapotunk újra való feltámasztásának*”.

Továbbá tanúi lehetünk az elszegényedett nemesi származású emberek hatalmas elhivatottságának, szorgalmának, a munka iránti tiszteletüknek, amelyek segítségével mindezt a feltámasztást véghez is tudják vinni. Wass Albert a következőképpen fogalmazza meg az ilyen emberek felfogását ugyanebben a művében:

„*A munka és a szorgalom az, ami a legtöbbet ér a világon*”

. Ezek a szereplők emberileg is követendő példát állítanak az olvasó elé a becsületességükkel, a tisztességükkel és nagy mértékű empátiájukkal, amellyel segítik elesett embertársaikat. Ilyen szereplő például az

Elvész a nyom

című regényben Drágffy Gergely, de hasonló tulajdonságokkal bír szintén ebben a regényben Herbert Habicht is, aki azzal a kivételes tulajdonsággal bír, hogy az emberiség érdekeit a saját élete és boldogsága elé tudja helyezni.

A kastély árnyékában című regényben Varjassy Gábornak, a báró fiának küzdelmét követhetjük végig az 1910-es évek végéig. Egyrészt tapasztalhatjuk saját és szülei szorgalmának beérését: a virágzó birtokot és az újjáépített kastélyt. Mindezek párhuzamosan figyelemmel kísérhetjük a magyar jobbágyok körében a magyarságtudat fokozatos pusztulását és az elrománosítást. Ennek következménye aztán a regény befejező részében olvasható. A visszatérő báró szomorúan tapasztalja az ősei kastélyában, birtokain élősködő emberek züllöttségét, melyet a birtokok állapota hűen tükröz, és egyben előrevetíti a magyarság lehetséges sorsát.

Wass Albert leginkább megrázó könyvei a két világháború között élő erdélyi emberekről szólnak. 1920. június 4.-e után az erdélyi magyarok számára mindennapossá vált a megalázottság, a kiszolgáltatottság, melyet zokszó nélkül kellett tűrniük. A szülőföldjükön kisebbségbe került magyarság szörnyű eseményeket kényszerült átélni ezekben az évtizedekben. A megveretést, melyet csak azért kellett elszenvedniük, mert anyanyelvükön beszéltek, a munkahelyük elvesztését amiatt, hogy vállalták nemzeti hovatartozásukat. El kellett viselniük a - nem egyszer munkahelyükre kerülő -, románoktól a megaláztatást. Ezekben az években tudatosan törekedtek Erdélyben a románok arányának növelésére a magyarokkal szemben. Ezt egyrészt a nem elhanyagolható számú őslakos határon való átkényszerülésével érték el, melytől az elkeseredett emberek a megmaradt országon belüli, esetleg a nyugat-európai szebb jövőt reméltek. Másrészt pedig a románok erőteljes betelepítésével magyarázható az, hogy a mai népességi adatokat figyelembe véve, ez a tevékenységük sajnos sikeres volt.

Wass Albert Erdély elcsatolásakor 12 éves volt. Tehát az ezt követő éveket, mint hiteles élményekkel rendelkező szemtanú írhatja le olvasóinak. Persze azt is figyelembe kell vennünk, hogy egy ember beszámolója alapján nem szabad végérvényes következtetéseket levonnunk, általánosítanunk, azonban ezek a könyvek mindenképpen segítséget nyújthatnak e kor valós történetének megismerésében.

Ezt a 1920 és 1940 közötti 20 évet azzal, a már említett írói módszerrel ábrázolja a szerző, hogy egy ember életét kíséri végig, meséli el, ezen keresztül bemutatva a kisebbségi sorba szorult magyarok üldöztetését. Ezt a módszert figyelhetjük meg az egymáshoz sok vonásban hasonló két regényben az *Adjátok vissza a hegyeimet!* és *Az ember az országút szélén* című művében is. Mindkét esetben egy a hazáját elhagyni kényszerült, csalódott, kiábrándult ember visszaemlékezését ismerteti meg velünk az író. Szintén hasonló a két kötetben az in medias res kezdés, melyet a főszereplő sorsának bemutatása követ. Mindkét regény szereplője borzalmas életen van túl. Élettörténetükben sok párhuzam vehető észre. Ilyen a világháborúban való

részvétel, a család elvesztése, az emigrációba kényszerülés. Ami pedig még inkább elszomorító, hogy sorsuk nem egyedi. Számos erdélyi, főleg magyar ajkú ember - de természetesen szász, zsidó és román nemzetiségű is -, élt át hasonló sorsot, amely miatt az emberek nem látták értelmét a további életnek.

Mindkettőjükre elmondható, hogy életük egyik legszebb napjaként élte át a visszacsatolás követő magyar hadsereg bevonulását. Teljes egészében erről az eseményről szól a *Jönnék!* című kordokumentum, amely 1940-ben tehát a kérdéses évben íródott. A mű a döntés bejelentése és a magyar hadsereg bevonulása közötti 14 nap eseményeit mutatja be, hatásosan érzékeltetve a magyar lakosság feszült várakozását. Ezt az alapvetően örömmel telinek gondolt két hetet azonban számos sorscsapás árnyékolja be. Az országot elhagyó román csapatok fosztogatását, dúlását, visszaéléseit ismerteti az író, bemutatva egyúttal a becsületes román tiszteket is, akik próbálják mindezeket megfékezni. Ennek ellenére maradandó veszteség ér több magyar gazdát is. Az ezt követő éveket, a már ismét magyar fennhatóságú Észak-Erdélyben a már előbb említett két, párhuzamos szerkesztési módszerrel felépített könyv lapjairól ismerhetjük meg. Az elkövetkezendő évek felemelkedést, újjáépülést hozták Erdély szerencsésebbik felére. Az egyénekre vonatkozóan pedig munkalehetőséget, családalapítást az anyaország határain belül.

Ez a közel idilli állapot azonban csak átmeneti volt. 1943 környékén a háborús helyzet súlyosbodása, a hadba vonulás kötelezettsége megszüntette ezt kedvező helyzetet. A keleti fronton való részvétel és a nehéz körülmények közötti helytállás sokban emlékeztethet minket az író sorsára, akinek a példás hadviselését - az *Adjátok vissza a hegyeimet!* című regény főhőiséhez hasonlóan -, kitüntetésekkel jutalmazták. A szerencsés hazajutás után a család elvesztésének fájdalma, a szovjet és román katonák barbár cselekedeteinek következménye az, amely felerősíti az orosz katonák elleni végsőig való harc kötelezettségének érzését. A vereség után pedig mindezeket a szörnyűségeket betetézi Erdély elcsatolása és a kommunista hatalom kiépülése. Ez újabb sötét időket eredményez egyaránt a kommunista ellenes magyar és román emberek számára egyaránt. A háborús bűnösök kényszermunkára küldése, a kommunista hatalom ellenségeinek, köztük rengeteg ártatlan ember - román és magyar egyaránt - megkínzása. Mindezek összessége és a kiút lehetőségének hiánya vezetett számos elkeseredett ember kivándorlásához.

Jellemző ezeknek az emberek az érzéseire, az *Adjátok vissza a hegyeimet!* című regényben leírt mondatok: „ S

én ötven esztendeig engedelmesen játszottam nektek mindent, amit csak parancsoltatok: kisebbségi sorsot, megaláztatást és elnyomást, üldöztetést nyelvem és fajtám miatt, felszabadulást és katonásdit. Játszottam háborút. Lelkesedést és halálfélelmet, rámenős bátorságot és fejvesztett menekülést, játszottam kétségbeesést, fájdalmat, dühöt, elvesztett háborút. Játszottam elvesztett otthont és elvesztett családot, csikorgó fogú bosszúvágyat és hadifogságot, játszottam hontalan bujdosást, magányos, kóborló farkassorsot az emberi rengetegben... Urak, nekem elég volt. Én nem játszom tovább."

Ugyanebben a regényben egy másik embertípussal is megismerkedhetünk. Az egyik ilyen szereplő Durdukás Jeremiás, de néhány hasonló tulajdonsággal van felruházva az *Elvész a nyom* című

kötetben szereplő Pohrish Gottfried is. Alapjában véve mindketten jellemtelen emberek, hisz nincs szilárd értékrendjük, mely segítségével kiigazodnának az élet útvesztőben, helyette mindig csak a körülményekhez alkalmazkodnak. Mindeközben legszembetűnőbb emberi tulajdonságukká a képmutatás válik. Főképp igaz ez Durdukásra, aki mint erdélyi lakos, több hatalomnak is - román, magyar, kommunista- rendre próbál megfelelni, minden esetben közel férközni a hatalom embereihez. Eközben azonban elveszti szavahihetőségét, mindenki bizalmatlanná válik iránta, elveszti emberi méltóságát. Egy kaméleonhoz válik hasonlónvá, amelyik a körülményekhez alkalmazkodva változtatja színét. Jellemző, hogy ezek az emberek mindebben nem találnak semmi kivetnivalót - legalábbis nem vallják be maguknak-, sőt ezt a fajta viselkedést tartják elfogadhatónak, követendőnek. Hűen tükrözi ezt Durdukás mondata: „Az okos ember mindig azoknak a zászlóját tűzi ki, akik a hatalmat viselik! A zászló mögött aztán dolgozik az ember, ahogy a haszon kívánja...!\".

Napjainkban is nagy számban találkozhatunk hasonló értékrend nélküli emberekkel, akiket könnyen befolyásol az érdeke. A regényekben ezek a szereplők nem egyszer a magyarság és egészében az emberiség kártevőiként jelennek meg, több tragikus esemény is szárad a lelkükön. Gondoljunk csak ifj. Durdukás feleségének szovjet katonák általi megbecstelenítésére. Itt is a katonáknak való megfelelés fontosabb szempont volt ifj. Durdukás számára saját felesége megvédelmezésénél. Összességében ezekkel az emberekkel az író példát mutat arra,

milyenné nem szabad válnia az embernek. Mindenáron gerincesnek, becsületesnek, törekvőnek kell maradni, bármilyenekké válnak is a körülmények. Ez magával hordozza azt is, hogy több megpróbáltatáson kell átesni az effajta embereknek, viszont ezt fel kell vállalni ahhoz, hogy tiszta lelkiismerettel hagyjuk el ezt a földi világot. Azt is észrevehetjük, - a könyv alapján is, de saját tapasztalataink birtokában is-, hogy a fentebb ábrázolt Durdukás- féle embertípus csak rövidtávon lehet sikeres, élhet jobb körülmények között, hosszabb távon megbosszulja magát ez a kétszínűség. Mindezt Durdukásék sorsa példázza nekünk, akik hiába próbáltak megfelelni a 1940 utáni magyar, majd pedig a 1945 utáni kommunista hatalomnak, sorsuk hasonlóvá vált az ellenállókéhoz, hisz ifj. Durdukás munkatáborba került, apja pedig nyomorban, állandó félelemben élte élete végnapjait.

Egy másik szereplőtípussal ismerkedhetünk meg, főleg a már sokat említett két regényben: a kommunista ideológia által megtévesztett emberekkel. Ők néhol párhuzamot mutatnak Varjassy báró parasztjaival. Többségük alapvetően jószándékú, ugyanakkor felettébb hiszékeny, könnyen befolyásolható. Ez utóbbi két tulajdonságukat aljasul kihasználva, a kommunizmus elképzelt, megvalósíthatatlan világát reális elképzelésként, célként beállítva, ez ideológia elkötelezett híveivé tették őket. A későbbiekben még mindig ebben a téves hiedelemben, gondolván, hogy a cél nemes, borzalmas cselekedetek, kínszerek, megveretések elkövetőiké válnak. Az idő múlásával, megismerve a kommunizmus valóságát, többnyire felülkerekedik a józan ész, az értelem a gonoszszágon. Innen azonban már nehéz visszakozni, legtöbb esetben csak nagy árat fizetve lehet visszatérni a becsületes életbe. Sok esetben csak az öngyilkosság marad kiútként. Ilyen szereplőkkel Wass Albert regényében is gyakran találkozhatunk.

Wass Albert a leírt szörnyűségekből saját maga is sokat átélt. Ennek tudatában az, hogy műveiben ilyen mértékű objektivitás, igazságkeresés, lélekbeli torzulásoktól mentes szemlélet jelenik meg, bemutatva az olyan embert, aki a becsületességet, tisztességet mindennél előbbre valónak tartja, még inkább csodálni való. Az a szemlélet hatja át könyveit, hogy bármilyen is legyen a világ az igazi értékek akkor is állandóak. A *Jönnék!* című regényében például így ír erről:

„Nem annak a hangját fogják meghallani, aki nagyobbat ordít, hanem aki igazabbat szól. És nem az lesz a legokosabb ember, aki a gyűlöletet tudja, hanem az, aki a szeretet és a megértést”.

Az ilyen gondolkodású emberek példát mutatnak napjaink emberének, és talán néhány olvasó ezek hatására kezd erkölcsösebb életet élni. Megható jeleneteknek lehetünk tanúi, ezen szereplőkhöz kapcsolódva és ezek adnak reményt a jövő felé, tudatva azt, hogy még nem

uralt el mindent az emberi gonoszság, voltak és vannak még tiszta emberek. Az

Adjátok vissza a hegyeimet!

és

Az ember az országút szélén

című művek főszereplői is ilyen emberek. Náluk a jövő, a nemzet jövője fontosabb, mint a saját életük. Ez a tudat az életükben a megtartó, éltető erő. Ezt példázza az utóbbi mű főszereplőjének - aki egyébiránt valós személy, mint ahogy az egész történet is valós eseményeken alapul - felfogása is, aki a szekérben alvó unokája miatt - aki a jövőt testesíti meg - éli tovább sanyarú életét. Érte vállalja fel a kivándorlás várható gyötrelmeit, ellentétben sok erdélyi honfitársával, aki nem vélte felfedezni ezt a reményt, ezért aztán szülőföldjén élte le keserű élete hátralévő részét, esetleg az öngyilkosságba menekült. Az ő gondolatát is hűen tükrözi, és egyben az élet értelmére világít rá az

Adjátok vissza a hegyeimet!

című könyvében fellelhető mondatok:

„Ez a kettő egy, édes fiam, a becsület meg a jövő. S ezt a kettőt talán még meg lehet menteni. Megéri, hidd el, még annak is, akinek az életéből már semmije sem marad. Mert nyugodtan aluszik legalább, aki meghalt.”

Wass Albert a 20. századi magyar irodalom egyik legtöbbet vitatott személyisége.

Véleményem szerint azonban példamutató élete, mély vallásossága - melyet hűen tükröznek regényeinek egyes szereplői -, tevékenysége a magyarság megmaradásáért, jobb sorsáért, példaértékű hazaszeretete, regényeinek erkölcsi tanítása, mondanivalója, a már fentebb említett írói módszere, a csodálatos tájleírások a magyar irodalom nagyjai közé emelik őt. Az, hogy mikor kerül méltó helyére a magyar irodalomban, reményeim szerint csak idő kérdése. Figyelembe véve, hogy hazánkban - annak ellenére, hogy művei mindösszesen néhány éve vannak forgalomban - népszerűsége, könyveinek olvasottsága már most is jelentősnek mondható, ez rövid időn belül be fog következni..

Felhasznált irodalom:

Wass Albert: Adjátok vissza a hegyeimet!

Wass Albert: Jönnék!

Wass Albert: Ember az országút szélén

Wass Albert: Elvész a nyom

Wass Albert: Mire a fák megnőnek

Farkas Gergely

+

Elemzések, emlékezések

KRÁTER KIADÓ - POLISZ

<http://krater.hu/krater.php?do=4&action=d>

*

Wass Albert Életműsorozata

<http://krater.hu/krater.php?do=4&action=a>

Wass Albert Életműsorozata

1. A funtineli boszorkány I-III. kötet (regény)

3 500 Ft

5 000 Ft

2. A kastély árnyékában (regény)

1 480 Ft

1 980 Ft

3. A költő és a macska (novellák) – Te és a világ (bölcseletek)

1 280 Ft

1 780 Ft

4. A Nemzetféltő (közéleti írások és beszédek)

3 500 Ft

5. A titokzatos őzbak (novellák)

1 180 Ft

1 680 Ft

6. Az Antikrisztus és a pásztorok (regény)

1 280 Ft

1 780 Ft

7. Az erdélyi magyar népművészet (színes album)

2 000 Ft

8. Átoksori kísértetek (regény)

1 480 Ft

1 980 Ft

9. Csaba (regény)

1 380 Ft

1 880 Ft

10. Csoda történt (novellák)

1 180 Ft

1 680 Ft

11. Eliza (regény)

1 800 Ft

2 300 Ft

12. Elvásik a veres csillag (regény)

1 380 Ft

1 880 Ft

13. Elvész a nyom (regény)

1 600 Ft

2 100 Ft

14. Ember az országút szélén (regény)

1 180 Ft

1 680 Ft

15. Farkasverem (regény)

1 280 Ft

1 780 Ft

16. Halálos köd Holtember Partján (regény)

1 180 Ft

1 680 Ft

17. Hanky tanár úr Amerikában (tréfás satírák)

3 500 Ft

18. Igazságot Erdélynek (magyar-angol nyelven)

1 800 Ft

2 300 Ft

19. Józan magyar szemmel I-II. (publicisztikák)

2 800 Ft

3 800 Ft

20. Jönnék! * Adjátok vissza a hegyeimet! (két regény)

1 380 Ft

1 880 Ft

21. Karácsonyi üzenetek (3 mű egy kötetben)

1 480 Ft

1 980 Ft

22. Kard és kasza I-II. (nagyregény)

3 400 Ft

4 400 Ft

23. Wass Albert levelesládája (Wass Albert levelei)

2 500 Ft

24. Magukra hagyottak (regény)

1 180 Ft

1 680 Ft

25. Magyar örökségünk (esszék, novellák)

1 600 Ft

2 100 Ft

26. Magyar pólus (novellák, esszék, stb.)

1 800 Ft

2 300 Ft

27. MINDEN VERSE

1 800 Ft

2 300 Ft

28. Mire a fák megnőnek (regény)

1 380 Ft

1 880 Ft

29. Népi rtás Erdélyben (dokumentumgyűjtemény)

2 500 Ft

30. Rézkígyó - Hagyaték (két regény)

1 480 Ft

1 980 Ft

31. Tavak és erdők könyve (mesék)

1 280 Ft

1 880 Ft

32. Tavaszi szél (színmű)

1 280 Ft

1 780 Ft

33. Tizenhárom almafa (regény)

1 380 Ft

1 880 Ft

34. Valaki tévedett (novellák 1945-49-ből)

1 180 Ft

1 680 Ft

35. Válogatott magyar mondák és népmesék

1 380 Ft

1 880 Ft

36. Vérben és viharban – Egyedül a világ ellen

1 280 Ft

1 780 Ft

37. Voltam – önéletrajzi írások * Astor

1 900 Ft

2 400 Ft

38. Zsoltár és Trombitaszó * Örökösök

1 980 Ft

2 480 Ft

39. Wass Albert a boldog szomorúember (Turcsány Péter)

4 800 Ft

40. Wass Albert Az Igazlító (aforizmák)

1 500 Ft

2 000 Ft

41. Wass Albert műveinek bibliográfiája

800 Ft

42. ÜZENET HAZA Wass Albert beszédei + MP3-as CD

3 800 Ft

43. Wass Albert élete: Töretlen hittel ember és magyar (összeállította: Turcsány Péter)

1 500 Ft

2 000 Ft

44. Wass Albert utóélete: Isten kenyere (összeállította: Turcsány Péter)

1 800 Ft

2 300 Ft

45. Wass Albert emlékezetére: A kő marad... (összeállította: Turcsány Péter)

2 200 Ft

2 700 Ft

46."...és leszén csillagfordulás" Örökségünk Wass Albert

2 500 Ft

47. Wass Albert: Nagy novelláskönyv

4900 Ft

48. Egyedül a világ ellen (illusztrált)

3500 Ft

+

WASS ALBERT MESESOROZATAI

+

WASS ALBERT HANGOSKÖNYVEK CD - MP3

Erdők könyve (12 mese Györgyi Anna előadásában)

3 300 Ft

Tavak könyve (9 mese Györgyi Anna előadásában)

3 300 Ft

A funtineli boszorkány (regény, előadja Bodor Tibor, 54 óra)

3 300 Ft

Elvész a nyom (regény, előadja Szersén Gyula, 17 óra)

3 300 Ft

Elvásik a veres csillag (regény, ea. Bánffy György, 10 óra)

3 300 Ft

Tizenhárom almafa (regény, előadja Bánffy György, 10 óra)

3 300 Ft

Jönnék! – Adjátok vissza a hegyeimet! (két regény) 42 óra

3 300 Ft

Kard és kasza I-II. (nagyregény, ea. Lukácsy Katalin) 42 óra

3 300 Ft